

τους διανοούμενους, τη συγκριτική γλωσσολογία, το θέατρο του Πιραντέλλο και το λαϊκό γούστο στη λογοτεχνία. Οι δόκιμες συνθήκες εγκλεισμού του του άφησαν χρόνο να ασχοληθεί μόνο με το πρώτο, αν και είχε αρχίσει να συγκεντρώνει κάποιες βιβλιογραφικές σημειώσεις και κάποιες κρίσεις για το τελευταίο.

Η πρωτοτυπία του Γκράμις έγκειται στο ότι δεν πίστευε πως η προλεταριακή επανάσταση θα παρουσιαζόταν μια μέρα εντελώς ώριμη. Η εικόνα του ώριμου φρούτου που πέφτει μόνο του από το δέντρο του προκαλούσε αποστροφή. Ήξερε πως τα σύγχρονα κράτη ήταν αρκετά δυνατά έτσι ώστε να προλαβαίνουν τις εξεγέρσεις. Μακριά από τις σταλινικές μυθολογίες γύρω από τη «σήψη των παραγωγικών δυνάμεων» και την «ανικανότητα της αστικής τάξης να αποτελέσει μια πηγή ανανέωσης», ο Γκράμις μετρούσε τη δυνατότητα του καπιταλισμού για πολιτιστική αφομοίωση. Έτσι, επένεψε στην υπομονετική δόμηση της ηγεμονίας, δηλαδή στη συνάντηση μέσα στους κόλπους της αστικής κοινωνίας, που τη θεωρούσε ως απαραίτητο προκαταρκτικό όρο για κάθε επαναστατικό εγχείρημα. Αυτό το αποδεικνύει βασιζόμενος κυρίως στο κίνημα της πνευματικής κατάκτησης την οποία έφερε σε πέρας η Τρίτη Τάξη της προεπαναστατικής Γαλλίας μέσω των βασιλικών νομοσμών υπό την απολυταρχική μοναρχία και στη συνέχεια μέσω της αστικής τάξης, χάρη στους φιλοσόφους του αιώνα του Διαφωτισμού πριν από την επανάσταση του 1789. Για τον Γκράμις «η φιλοσοφία της πράξης», δηλαδή ο μαρξισμός, θα επέτρεπε στο προλεταριάτο να εκπληρώσει την ιστορική του αποστολή, κατακτώντας με τη σειρά του την κοινωνική ηγεμονία, αφού πρώτα θα είχε σχηματίσει μια «ιστορική συμπαγή ομάδα» με τους αγρότες και τους διανοούμενους επαναστάτες που είχαν συνείδηση της «λειτουργίας τους ως τάξη». Από αυτό απορρέει μια συγκεκριμένη και τεκμηριωμένη σκέψη για την ανατρεπτική κλίση των διανοούμενων, αυτών των «κατασκευαστών ιδεολογιών για να κυβερνούν τους υπόλοιπους». Ο Γκράμις προσδοκούσε πως οι «οργανικοί διανοούμενοι», δηλαδή οι άνθρωποι των γραμμάτων, οι φιλόσοφοι, οι δημοσιογράφοι και οι καλλιτέχνες, σε επαφή με τον «κόσμο της παραγωγής», θα ασκούσαν διαρκή πειθώ και έτσι θα αντέστρεφαν την πολιτιστική και ιδεολογική σχέση εξουσίας στους κόλπους της αστικής τάξης.

Το έργο του *Τετράδια της φυλακής*, που εκδόθηκε μετά τον πόλεμο (1948-1951), σημάδεψε τους κομμουνιστές διανοούμενους στη Δύση. Από τότε, το κύρος του συγγραφέα τους ξεπέρασε κατά πολύ το πλαίσιο των άμεσων πολιτικών του κληρονόμων, κυρίως χάρη στη δημοσίευση μιας κριτικής έκδοσης των *Τετραδίων* η οποία βασίστηκε στα χειρόγραφα (1983-1996).

Sébastien Lapaque

→ *Αντιαμερικανισμός, Μαρκούζε*

ΓΚΡΑΝΤΖ (Grunge)

Κίνημα της εναλλακτικής ροκ που αναπτύχθηκε στο Σιάτλ (Ηνωμένες Πολιτείες) στα μέσα της δεκαετίας του '80.

Ενώ ο απόηχος των νοτιοκαλιφορνέζικων πανκ συγκροτημάτων φτάνει έως το Σιάτλ, ένα θλιβερό βιομηχανικό πολεοδομικό συγκρότημα χαμένο στην παράκτια ομίχλη της Πολιτείας της Ουάσιγκτον, το κίνημα grunge είναι έτοιμο να γεννηθεί. Εκείνη την εποχή η πόλη διαθέτει μια πλούσια εναλλακτική σκηνή, αυθόρμητη και κινητική, που αναμιγνύει το πανκ, το μέταλ και το new wave. Εδώ η μουσική είναι ένα διαδεδομένο μέσο για να ξεφύγει κανείς από την πλήξη. Οι οπαδοί και τα συγκροτήματα (με μουσικούς που εναλλάσσονται) σχηματίζουν μια αιμομικτική οικογένεια πολύ αρσενική που θα τη συναντήσουμε, από τα τέλη του 1984, σε κλαμπ όπως το Central, το Vogue και το Tarvern, μέσα σε μια μυρωδιά από ιδρώτα και μπύρα. Σε αυτό ακριβώς το κλίμα συναντιούνται ο Μπρους Πάβιτ και ο Τζόναθαν Πόουμαν. Μαζί με τον παραγωγό Τζακ Εντίνιο και τον φωτογράφο Τοαρλς Πίτερσον ετοιμάζονται να επινοήσουν το γκραντζ.

Αφού έκανε ένα αφιέρωμα σε φανζίν με το ίδιο όνομα για τα ανεξάρτητα αμερικανικά συγκροτήματα, ο Πάβιτ ίδρύει τη δισκογραφική εταιρία Sub Pop, η οποία θα κυκλοφορήσει το 1986 το *Sub Pop 100*, μια συλλογή ανεξάρτητων αμερικανικών συγκροτημάτων. Ο Πόουμαν, διοργανωτής συναυλιών, μουσικός και παραγωγός ραδιοφώνου, θα συνάψει συνεργασία μαζί του μερικούς μήνες αργότερα. Η επόμενη συλλογή, το *Sub Pop 200*, είναι αποκλειστικά αφιερωμένη στα συγκροτήματα του Σιάτλ. Να ποιος είναι ο στόχος του: οι δύο άνδρες θέλουν να οργανώσουν την αποκέντρωση της ποπ κουλτούρας. Επεκτείνοντας τον αντίκτυπο του χώρου του γκραντζ, θέλουν να μετατρέψουν τη σκηνή του Σιάτλ σε μύθο. Η Sub Pop θα επεξεργαστεί λοιπόν μια καινούργια ταυτότητα από διάφορα κομμάτια για το κίνημα, θα του δώσει έναν άξιο χάρη στον παραγωγό Εντίνιο –που παράγει το *Bleach* (1989), τον πρώτο δίσκο των Nirvana– και μια εικόνα. Χάρη στον φωτογράφο Πίτερσον, το «αντιτύλ» γκραντζ, που αντιγράφει τη χαλαρότητα των «αγροτών» των βορειοανατολικών πολιτειών των ΗΠΑ, γίνεται

«Μισώ τον εαυτό μου και θέλω να πεθάνω».

(ΚΕΡΤ ΚΟΜΠΕΪΝ)

το σήμα κατατεθέν των συγκροτημάτων της Sub Pop. Όπως εμβέβη και με το πανκ, στη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας, πολλοί νέοι ταυτίζονται γρήγορα με αυτό το κίνημα. Όλοι φορούν τη «στολή» γκραντζ: οσχισμένα τζιν, καρό πουκάμισα ξυλοκόπου και μακριά αχτένιστα μαλλιά.

Παρά την ομοιομορφία αυτού του «αντιτύλ», το κίνημα σχηματίζει στην πραγματικότητα μια ομοσπονδία με συγκροτήματα που προέρχονται από όλο το βορειοανατολικό τμήμα της Αμερικής, και είναι τελείως διαφορετικά το ένα από το άλλο. Ανάμεσα σε αυτά, οι Melvins, οι Mudhoney, οι Green River και οι Mother Love Bone (οι μελλοντικοί Pearl Jam), που θα γίνουν οι πρεσβευτές μιας αυτοκαταστροφικής επανάστασης, γεμάτης από κρυφό θυμό.

Το ιδεολογικό «πιστεύω» αυτού του κύκλου, που θα μπορούσαμε να το συνοψίσουμε σε μία φράση («αν γίνω χοντρός, σταματάω»), θα ισχύσει μόνο για λίγο καιρό, καθώς σύντομα το γκραντζ θα περάσει από το εναλλακτικό στο εμπορικό κύκλωμα. Από το 1988, οι μεγάλες δισκογραφικές εταιρείες περικυκλώνουν την πόλη, ψάχνοντας για καινούργια ταλέντα. Πολύ γρήγορα, τα συγκροτήματα Soundgarden και Mudhoney αποκτούν φήμη σε εθνικό επίπεδο. Από εκείνη τη στιγμή, η τοπική μουσική υποδομή προσαρμόζεται στις αυξανόμενες ανάγκες του είδους: καινούργιες αίθουσες ανοίγουν, το εβδομαδιαίο περιοδικό *Backlash* προβάλλει αποκλειστικά τοπικά συγκροτήματα και ο ραδιοφωνικός σταθμός KCMU μεταδίδει συνεχώς τα τραγούδια τους. Στο φεστιβάλ Lamefest 89, που οργανώνει η Sub Pop, με συγκροτήματα όπως οι TAD, Mudhoney και Nirvana, όλα τα εισιτήρια εξαντλούνται. Όλο και περισσότεροι μαθητές και έφηβοι των προαστίων παρακολουθούν τις συναυλίες, και η σκηνή χάνει σιγά σιγά το πιο προσωπικό της ευχάριστο ύφος. Το γκραντζ, που έως εκείνη τη στιγμή ήταν ένα τοπικό φαινόμενο, ξεκινά για την κατάκτηση της ευρωπαϊκής αγοράς, πάντα υπό την επίβλεψη της Sub Pop. Για να το επιτύχει αυτό, η εταιρεία καλεί τους δημοσιογράφους του αγγλικού μουσικού τύπου να έρθουν και να ανακαλύψουν τα συγκροτήματά της. Χάρη σε αυτή τη συνεργασία, θα εδραιώσουν το μύθο και θα τον εισαγάγουν στη Μεγάλη Βρετανία. Παρόλα αυτά, ούτε ο Πάβιτ ούτε ο Πόουμαν περίμεναν ότι το κίνημα θα έπαιρνε τόσο μεγάλη έκταση. Πράγματι, στις 21 Σεπτεμβρίου 1991 γίνεται η έκρηξη: ο δεύτερος δίσκος των Nirvana, οι οποίοι από εδώ και στο εξής υπογράφουν με τη μεγάλη εταιρεία Geffen, γνωρίζει τεράστια επιτυχία. Δίπλα στους Pearl Jam, τους Alice in Chains και τους Soundgarden, τα τρία μέλη αυτού του πανκ-ποπ συγκροτήματος γίνονται διεθνείς αστέρες και εκλαϊκεύουν την κουλτούρα της «Γενιάς X». Το Σιάτλ, που είναι πλέον γνωστό σε όλο τον κόσμο, γίνεται το κέντρο του ενδιαφέροντος πολλών δι-

σκογραφικών εταιρειών, της μόδας και των ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων και των αμερικανικών. Πραγματικό κοινωνικό φαινόμενο, το grunge είναι η πηγή έμπνευσης του σκηνοθέτη Κάμερον Στόουν στην ταινία *Singles*, της οποίας το σάουντρακ θα γίνει πλατινένιος δίσκος.

Η Sub Pop έχει λοιπόν πετύχει το στόχο της. Η μικρή εταιρεία, που τώρα πια έχει αναγνωριστεί παγκοσμίως, κατάφερε να εκτρέψει τη λειτουργία της μουσικής βιομηχανίας και άνοιξε το δρόμο για μια καινούργια γενιά μουσικών.

Όμως, πέρα από την επιχείρηση διαφήμισης και την ίδια τη μουσική, αν το γκραντζ είχε τόσο μεγάλη επιτυχία, ίσως να οφείλεται ακριβώς στο ότι δεν επιθυμούσε να περάσει κανένα μήνυμα, και στο ότι οι ηγετικές του μορφές ήταν αντι-ήρωες, συνηθισμένοι άνθρωποι, προσιτοί, χωρίς καμιά φιλοδοξία, που τους άρεσε να παίζουν σε μικρές αίθουσες για τους φίλους τους.

Στις 5 Απριλίου 1994, ο Κερτ Κομπέιν, αρχηγός του συγκροτήματος Nirvana, και ακούσιος εκπρόσωπος μιας ολόκληρης γενιάς, αυτοκτονεί. Μαζί του χάνεται και το γκραντζ. Άλλοι καλλιτέχνες, όπως ο Άντι Γουντ των Mother Love Bone, έκαψαν τα φτερά τους στα φώτα της ράμπας. Το Σιάτλ δεν θα ξεπεράσει ποτέ πραγματικά το θάνατο του Κερτ Κομπέιν, όμως το πνεύμα γκραντζ αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της κουλτούρας της γενιάς του MTV.

Kathleen Aubert